

**ПРОУЧВАНЕ НА ИНФОРМИРАНОСТТА НА ЖЕНИ В ДЕТЕРОДНА ВЪЗРАСТ ЗА
ФАКТОРИТЕ ВЛИЯЕЩИ ВЪРХУ ПЛОДОВИТОСТТА**

Цветанка Джиганска, Миглена Петрова

МУ – София

*Филиал „Проф. д-р И. Митев” – Враца, Катедра „Здравни грижи”
гр. Враца 3000, c.djiganska@filialvratsa.mu-sofia.bg*

**ПРОУЧВАНЕ НА ИНФОРМИРАНОСТТА НА ЖЕНИ В ДЕТЕРОДНА ВЪЗРАСТ ЗА
ФАКТОРИТЕ ВЛИЯЕЩИ ВЪРХУ ПЛОДОВИТОСТТА**

Tsvetanka Dzhiganska, Miglena Petrova

MU - Sofia

*Branch "Prof. Dr. I. Mitev" – Vratsa, Department of Health Care, Vratsa 3000,
c.djiganska@filialvratsa.mu-sofia.bg*

Абстракт

Компетентността е един от важните ресурси за повишаване на майчиното здраве. В нашата здравна и социална система все още има редица проблеми и предизвикателства, които оказват негативно влияние върху здравето на бременните, родилките и децата. Някои от социално-демографските фактори са очевидни, като възраст при първа бременност или поведение при контрацепция, докато други, като начин на живот и културни фактори, оказват скрито влияние. Резултатите от проведено собствено проучване сред 140 жени хоспитализирани в АГО на МБАЛ „Христо Ботев” град Враца показват, че информираността относно факторите, които биха повлияли негативно върху бременността, раждането и новороденото е незадоволителна. Дейностите ни трябва да бъдат насочени към повишаване на осведомеността на индивидуално, семейно, общностно и социално ниво по отношение на факторите, влияещи върху плодовитостта.

Ключови думи: *информираност, рискови фактори, майки, плодовитост*

Abstract

Competence is one of the important resources for improving maternal health. There are still a number of problems and challenges in our health and social system that negatively affect the health of pregnant women, mothers and children. Some sociodemographic factors are obvious, such as age at first pregnancy or contraceptive behavior, while others, such as lifestyle and cultural factors, have a hidden influence. The results of a study conducted among 140 women hospitalized in the Obstetrics and gynecology department of the „Hristo Botev” Hospital in Vratsa show that the awareness regarding the factors that could negatively affect pregnancy, childbirth and the newborn is unsatisfactory. Our activities should be aimed at raising awareness at the individual, family, community and social levels regarding the factors influencing fertility.

Keywords: *awareness, risk factors, mothers, fertility*

Въведение

Съществуват много рискови фактора оказващи влияние върху все по-ниската раждаемост в страната ни като: образование, начин на живот, увеличаването на болестите, предавани по полов път, злоупотреба с алкохол и наркотични вещества, тютюнопушене, нарастване на затлъстяването и факторите на околната среда. Отдалечеността от специализирана медицинска помощ също допринася за повишаване на рисковете по време на бременността и при отглеждането на дете. Жените, които живеят в труднодостъпни или неблагоприятни райони не получават нужната първична медицинска помощ. Репродуктивните проблеми и абортите също имат сериозно влияние върху раждаемостта. Независимо от тенденцията за намаляване на абортите в България все още броят на абортите е изключително висок - близо два пъти повече от страните в ЕС. Все още информираността за методите за предпазване от нежелана бременност е незадоволителна. Необходимо е

повишаване на информираността и за рисковете от полово преносимите заболявания, които не само застрашават живота и здравето на мъжете и жените в репродуктивна възраст, но водят след себе си усложнения, поради които се стига до невъзможност за възпроизводство.

Резултати от изследването

Възрастовата характеристика на изследваните жени е представена на фиг.1. На възраст между 19 и 35 години е по-голямата част от респондентите (N=97). Това е разбираемо, предвид средната възраст на раждане на деца в България. Почти равен е броят на непълнолетните жени (N=22) и тези над 35 годишна възраст (N=21). За съжаление, една от всеки 5 жени от анкетираните е на възраст под 18 години. Това поставя под въпрос информираността и родителските умения на тези момичета, както и вероятността от прекъсване на средното образование поради бременност и майчинство.

Фиг.1. Възрастова характеристика на анкетираните (N=140)

Получените резултати показват, че най-висок е относителният дял на жените с висше образование (бакалавър и магистър) - 39%. Малко по-нисък е дялът на жените със средно образование (34.3%). Притеснителен е относителният дял на анкетираните, които имат завършено само основно образование (27 %). Тревожен е факта, че всяка трета жена, хоспитализирана в акушеро-гинекологичното отделение към МБАЛ „Хр. Ботев“ град Враца през изследвания период е с основно образование. (Фиг.2)

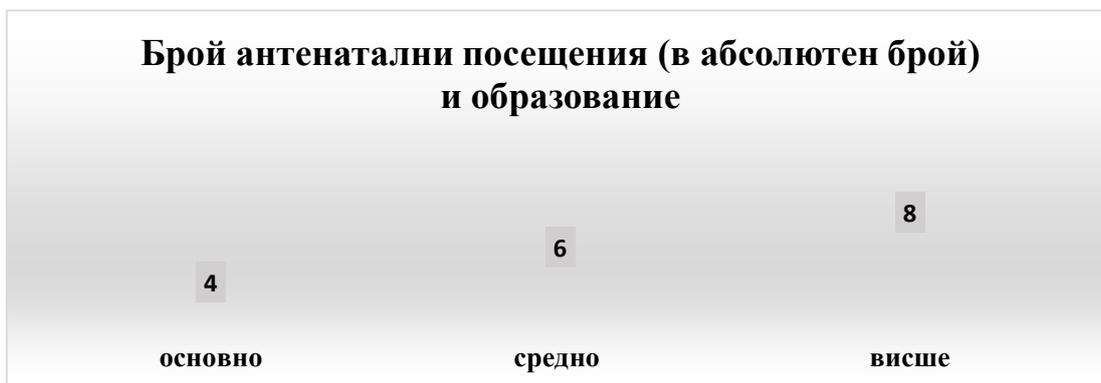
Фиг.2. Разпределение на респондентите по образователна степен към момента на проучването

Компетентността е един от важните ресурси за повишаване на майчиното здраве. Тя се свързва с ниво на образование, информираност и родителски капацитет. Резултатите показват, че възрастта на майката корелира върху познаването на социално-здравните услуги за майчино здравеопазване. На въпрос от анкетата: „Информирани ли сте за факторите, които оказват влияние върху вашето здраве и това на детето ви?“ жените на възраст между 19 и 35 години са показали най-голяма степен на информираност, и едва 2 жени (9%) от възрастовата група под 18 години. (Фиг.3)

Фиг.3. Отношение между възраст и информираност (N=140)

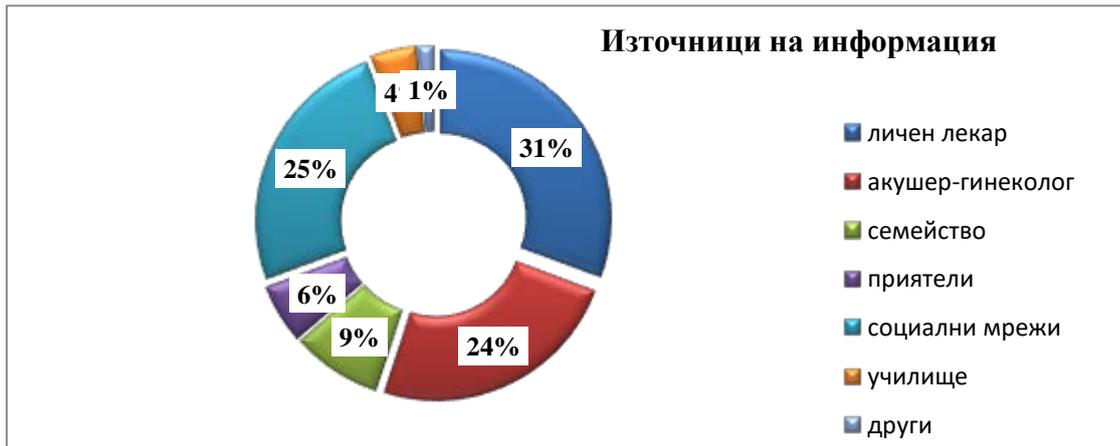
Тези резултати могат да бъдат обяснени с липсата или ниската степен на образование при част от анкетираните. Проучването показва, че нивото на образование на жените са сред най-значимите предиктори за опазване майчиното здраве. Образованието е в положителна корелация с посещаемостта на пренаталната клиника по време на бременността. В сравнение с необразованите, жените с по-висока образователна степен са реализирали пълния пакет от посещения, предвидени от НЗОК по програма „Майчино и детско здраве“. От друга страна, жените с по-добър социален статус са били 2 пъти по-склонни да получат 8 или повече посещения по време на бременността в сравнение с жените, принадлежащи към анкетираните със средно и основно образование. (Фиг.4)

Фиг.4. Връзка между образование и брой на антенаталните прегледи

Изследването доказва тезата, че образоваността и информираността са едни от най-важните фактори, влияещи върху здравното поведение. Затова една от целите на СЗО е оценяване и повишаване на образованието сред населението, което е ключов фактор за

подобряване на здравето. Резултатите насочват към необходимостта от устойчиви политики и дейности, които повишават информираността на жените и семействата. В днешния дигитален свят трябва да бъде поставен въпроса и за източниците на информация. В настоящото проучване, обект на изследването бяха и референтите, които изследваните лица приемат за надеждни. Зададен бе отворен въпрос: „Откъде получавате информация за прегледите и изследванията, които са регламентирани и се полагат на всяка бременна жена в Република България?“ Повече от половината от жените (55%) са посочили своя личен лекар и акушер-гинеколога, когото посещават. Съществен е относителния дял на тези, които са получили информацията от социалните мрежи - 25%. От семейството и приятелите са се информирали 31%, от училище са се информирали 4%, „други“ са посочили 1%. (Фиг.5)

Фиг.5. Източници на информация относно прегледите и изследванията, регламентирани по НЗОК в страната

Проучването позволява анализ на нивото на знанията на анкетираните относно рисковите фактори, които биха оказали негативно влияние върху бременността и раждането на здраво дете. Респондентите са помолени да изброят рисковите фактори, които според тях са отговорни за правилното развитие на бременността и бебето. Отговорите на жените се ограничават предимно до неправилното хранене и тютюнопушенето. Само 23 (32%) от изследваните лица дават повече от два отговора, а едва 10 (14%) са посочили повече от четири рискови фактора. Това дава основание да се приеме, че информираността относно факторите, които биха повлияли негативно върху бременността, раждането и новороденото е незадоволителна.

От друга страна самооценката на респондентите относно собствените си знания дава основание да се предположи, че само 58% (N= 81) са уверени, че познават рисковите фактори, влияещи върху майката и плода. Приблизително всяка втора жена не може да ги идентифицира – 42% (N= 59). (Фиг.6)

Фиг.6. Информираност на анкетираните относно рисковите фактори

Заклучение

В България достъп до здравно заведение за извършване на родилна дейност има всяка жена. Друг е въпросът за централизирането на родилната помощ в големите градове. От анализа на получените резултати се установи, че жените от градовете имат по-добра възможност да се възползват от услуги, свързани с майчино здравеопазване, предоставяни от частни и държавни болници с квалифициран персонал. Проучването показва, че нивото на образование на жените са сред най-значимите предиктори за опазване майчиното здраве. Необходимо е жените да се превърнат в активни участници в процеса на съхраняване на здравето си и партньори при провеждане на диагностичния и лечебен процес. Резултатите от проведеното проучване насочват към необходимостта от устойчиви политики и дейности, които повишават информираността на жените и семействата.

Използвана литература

1. Веселинова, Т., Д. Хаджиделева, Б.Трайчева, Т.Димитрова Здравна култура на българската жена, „Акушерство и гинекология“, т. 56, (2)
2. Воденичаров,Ц., В. Борисов, Феноменът обществено здраве в променящия се свят, Акваграфикс, София, 2017
3. Димитрова, Д., Наръчник на патронажната акушерка, „Актив Комерс“, София, 2021
4. Димитрова-Минева, Е., Регионални различия в демографските и здравните индикатори в България за периода 2001 – 2021, Обща медицина, том26, бр.1, ЦМБ, Медицински университет София, 2024: 10-16
5. Добрилова, П., Т. Даков, Пл. Георгиев. Роля и място на педагогическите знания в професионалната дейност на съвременната медицинска сестра, Сборник доклади от Осма научна конференция „Традиции и иновации в здравните грижи“, 2025, 42-45
6. Куков, Н. Социално-икономически фактори, обуславящи процеса на раждаемост в Република България, Институт за научни изследвания и обучение на докторанти, УниБИТ – гр. София, докторска програма „Национална сигурност“
7. Национална Програма за майчиното и детско здраве 2021-2030
8. Тодорова, М., Необходимост от повишаване на здравната култура за опазване на общественото здраве, Здравни грижи, бр.3, 2023.
9. Фъртунов, Ст., Ж. Русева, В. Маджова, М. Тодорова, Аборт по желание-все още основно противозачатъчно средство при нежелана бременност в България, Обща медицина, том 25, бр. 5, ЦМБ, Медицински университет София, 2023

Science & Technologies

10. Хаджиделева, Д., Г. Чанева, И. Соколова, К. Богданова, М. Станоева, Хранене на детето в кърмаческа възраст - информираност и подготовка на родителите , Сестринско дело, том LII, бр. 2, 2020 с. 22 – 27
11. Douthard, R.A.; Martin, I.K.; Chapple-McGruder, T.; Langer, A.; Chang, S.U.S. Maternal Mortality Within a Global Context: Historical Trends, Current State, and Future Directions. *J. Womens Health* 2021, 30, 168–177.
12. Mihaylova V., Alakidi A. Professional Challenges For Healthcare Professionals. *Bulgarian Journal of Public Health* . 2023, Vol. 15 Issue 2, p27-34. 8p. ISSN: 1313-860X